

Se adresseliste

Deres ref

Vår ref
201104481

Dato
30.03.2012

Til lærere, skoleledere og skoleeiere – om tilrettelegging av skolehverdagen og eksamensgjennomføringen for berørte elever etter 22. juli

Tiden etter 22. juli har vært utfordrende for dere alle. Nå står vi foran en tid der dere kan oppleve at vanskelighetene forsterkes. Rettssaken etter 22. juli står for døren, og om ikke lenge starter også eksamensperioden i grunnskolen og i videregående opplæring.

Det er mange spørsmål knyttet til praktiseringen av regler om føring av fravær, elevers rett og mulighet til å overvære rettssaken og hvordan det igjen vil påvirke fraværshåndtering og eksamensgjennomføring. Noen elever har et sterkt ønske og behov for å overvære rettssaken, mens andre har mer fokus på at eksamen skal gjennomføres og ønsket om at livet i størst mulig grad skal være som før. Det er viktig at vi nå, i den resterende delen av skoleåret, sammen gjør det vi kan for å sikre at skolehverdagen, inkludert fraværshåndtering og eksamensgjennomføring, blir tilrettelagt og tilpasset den enkelte elev som er berørt av 22. juli. Disse elevene er en differensiert gruppe, de har ulike behov og følgelig vil ulik grad av tilpasning være nødvendig. Det er nå vi må ta frem skreddersømmen.

Kunnskapsdepartementet har hatt en nøye gjennomgang av gjeldende regelverk og kommet frem til at det innenfor dette finnes stor fleksibilitet når det gjelder å imøtekomme disse elevenes ulike behov for tilpasning av skolehverdagen, eksamensgjennomføring og hvordan de skal oppnå et tilfredsstillende vurderingsgrunnlag.

Å møte elever med ulikt behov og gi dem tilpasset opplæring er noe lærerne kan. Likevel har jeg stor forståelse for at dette ikke alltid er like lett. Det er mange elever som kan ha behov for en eller annen form for tilpasning. Når en eller flere av våre elever i tillegg er i sorg eller har opplevd kriser/traumer, så er det en krevende situasjon for lærerne, ikke bare i profesjonell forstand, men også personlig. Den kunnskapen hver enkelt lærer og

skoleleder sitter med må nå brukes til det fulle. Først og fremst for å møte elevenes behov for omsorg og tilpasset opplæring, men også som gode kollegiale støttespillere for hverandre. Ingen lærere skal måtte stå alene med slike vanskelige oppgaver.

Det er sendt ut mye informasjon i etterkant av 22. juli som gjennomgår gjeldende rett, Utdanningsdirektoratet har blant annet nylig lagt ut oppdatert informasjon på sitt nettsted. Jeg har likevel fått et inntrykk av at fleksibiliteten i regelverket ikke utnyttes fullt ut overalt. Jeg vil derfor løfte frem noen viktige eksempler i dette brevet for å illustrere hvilke muligheter som finnes. Men det er viktig at dere selv også leser den informasjonen som finnes på:

www.udir.no/oppfolging

www.samordnaopptak.no

<http://helsenorge.no/Sider/Krise.aspx>

Fravær, fraværføring og karakterer

Jeg vet at mange av elevene deres har stort fravær. Som dere vet skal elevers fravær som utgangspunkt føres på vitnemålet og kompetansebeviset. Men for fravær som skyldes sykdom, psykiske påkjenninger, vitneplikt eller ved deltakelse i politisk arbeid kan elevene kreve at totalt 10 fraværsk dager i et opplæringsår ikke blir ført på vitnemålet/kompetansebeviset. Alt fravær utover disse 10 dagene må føres opp, men eleven kan da kreve at de nevnte årsakene blir ført som vedlegg på vitnemålet. Det er ikke noe krav om at det er årsaken til de siste fraværsk dagene som nevnes i et slikt vedlegg, så dersom fraværskvoten allerede er oversteget for eksempel grunnet politisk arbeid, kan dette oppgis som årsak i vedlegget. Jeg ber om at dere tar eleven og eventuelt foresatte med på råd når dette vedlegget utformes.

Fravær som skyldes helsegrunner må vare mer enn tre dager, og det er bare fravær fra og med fjerde dagen som kan strykes. Ved dokumentert risiko for fravær grunnet "funksjonshemming eller kronisk sykdom", kan fravær strykes fra og med første dag. Det er viktig at dere er klar over at dette også gjelder når man har en legeerklæring om langvarig sykdom som gir dokumentert risiko for fravær, f.eks. om traumatisering etter 22. juli.

Jeg vil minne om at organisert studiearbeid etter avtale med faglærer eller rektor, ikke regnes som fravær. I praksis innebærer dette at skolen i samarbeid med eleven og foresatte kan lage en avtale om at eleven i perioder kan arbeide for eksempel hjemme.

For å få sluttvurdering i et fag må dere ha et tilfredsstillende grunnlag for å kunne vurdere eleven. Dette grunnlaget kan skaffes på flere måter og det er ikke noe krav om at eleven må ha vært tilstede et visst antall undervisningstimer for å få vurdering. Dere kan altså gi sluttvurdering til elever med et høyt fravær. Det er læreren som vurderer hvorvidt vedkommende har et tilfredsstillende vurderingsgrunnlag eller hva som skal til for å få et slikt grunnlag, og har med dette et vidt handlingsrom, for eksempel kan det være hensiktsmessig for enkelte elever å få hjemmeoppgave i stedet for skoleprøve. Organisert

studiearbeid kan med andre ord brukes for å sørge for et tilfredsstillende vurderingsgrunnlag. I praksis innebærer dette at skolen i samarbeid med elever og foresatte kan lage en avtale om at eleven i perioder arbeider for eksempel hjemmefra. Det kan være lurt å diskutere en slik løsning med andre, for eksempel helsepersonell eleven er i kontakt med. Slik kontakt må selvfølgelig skje i samforståelse med eleven og deres foresatte.

Eksamensgjennomføring og fravær på eksamen

Mange av de berørte elevene går siste året i videregående opplæring og er bekymret for om denne vanskelige situasjonen vil ødelegge for planlagte studier. Enkelte av dere har elever som opplever at de ikke er i stand til å gjennomføre eksamen grunnet sykdom eller vitneplikt under rettssaken, mens andre har fått dårligere karakterer enn normalt det siste året.

Dersom en elev er syk med legeerklæring eller har vitneplikt på eksamensdagen har eleven automatisk rett til utsatt eksamen. Eksakte eksamensdatoer for høsten er ikke satt ennå, men det vil bli i november eller desember. Også vitneplikten må dokumenteres, f.eks. med innkalling fra domstolen. Elever som har rett til utsatt eksamen på grunn av dokumentert fravær, har også rett til å få karakterene ført på førstegangsvitnemålet, men det er et krav om at de da må gå opp til første etterfølgende eksamen.

Elevene har krav på å få tilrettelagt selve eksamensgjennomføringen etter sine særskilte behov. Det kan for eksempel bety utvidet tid på eksamensdagen (dette er ikke begrenset til en time om behovet deres tilsier mer tid), endringer i eksamensform eller avholdelse av eksamen i et annet lokale. Hvilken tilrettelegging en elev skal ha avgjøres av rektor etter søknad fra eleven, eventuelt fra foresatte. Det er i utgangspunktet ingen strenge formalkrav til en slik søknad, og jeg oppfordrer dere her til å utvise fleksibilitet og forsikre dere om at alle får den tilrettelegging de trenger. Rektor kan innhente en sakkyndig vurdering dersom det er behov for det. Rektors avgjørelse er et enkeltvedtak og kan eventuelt påklages til fylkesmannen. Privatister må legge frem sakkyndig uttalelse, og for dem er det fylkeskommunen som avgjør.

Førstegangsvitnemål, svakere karakterer, manglende eksamen og opptak til høyere utdanning Utvidet normal tid for fullføring av videregående opplæring

Enkelte av deres elever vil på grunn av 22. juli ikke være i stand til å fullføre videregående opplæring på tre år. Den treårige retten til videregående opplæring må normalt tas ut i løpet av en sammenhengende periode på fem år og innen utgangen av det året vedkommende fyller 24 år.

Fylkeskommunen kan også etter søknad gi eleven adgang til utsettelse eller avbrudd i opplæringen uten at retten opphører. Dette betyr at dersom det skulle oppstå situasjoner der utsetting/avbrudd er nødvendig, er det mulig å få til det innenfor lovens ramme.

Enkeltelever med krav på spesialundervisning vil dessuten kunne ha rett til å bruke to år ekstra for å fullføre videregående opplæring.

For å få førstegangsvitnemål må eleven i utgangspunktet gjennomføre på normal tid, dvs. tre år. Det er viktig at elevene og foresatte får informasjon om at det er mulig å søke om å få førstegangsvitnemål også ved utvidet normaltid (maks. fem år), for eksempel dersom det dokumenteres fravær pga. langvarig sykdom. Enkelte elever vil derfor kunne ha rett til ekstratid dersom de har høyt samlet fravær pga. psykisk sykdom/traumer. Jeg ber om at dere i størst mulig grad legger til rette for at elever kan avvikle denne ekstratiden på den skolen de allerede går på. I den grad det er nødvendig, bør også dette skje i samråd med foresatte.

Opptak til høyere utdanning

Jeg har fått informasjon om at flere elever opplever at karakterene nå blir dårligere enn normalt. Disse har anledning til å søke om opptak gjennom såkalt særskilt vurdering.

En elev kan søke om særskilt vurdering ved opptak til høyere utdanning dersom videregående opplæring er bestått og eleven kan dokumentere at karakterene det siste året er blitt merkbart dårligere på grunn av spesielle forhold. Det er universiteter og høyskoler som selv avgjør slike søknader. For å få tilbud, kreves det at eleven har likeverdige kvalifikasjoner som de søkerne som får tilbud om plass etter de vanlige rangeringsreglene. Fristen for å søke om særskilt vurdering var i utgangspunktet 1. mars, men dersom det i ettertid er oppstått grunner til at man vil søke som slik vurdering, kan elevene også søke om dette etter denne datoen. Frem til 15. april kan det krysses av i nettsøknaden for at særskilt vurdering ønskes. Årets avgangselever som er berørte av 22. juli vil også kunne be om særskilt vurdering etter 15. april.

Betinget opptak

Ved gyldig forfall til eksamen kan man få betinget opptak eller opptak på visse vilkår til høyere utdanning. Gyldig forfall kan for eksempel være forårsaket av sykdom, ulykke eller rettssaken. Det er et krav at eleven har karakteren 2 eller bedre i standpunkt og at vedkommende heller ikke har avsluttende vurdering i faget fra tidligere. Studenter som får opptak på visse vilkår må avlegge manglende eksamen i videregående opplæring i løpet av første semester av studiene for å beholde studieplassen.

Utdanningsdirektoratets dispensasjonsadgang

Som gjennomgangen over viser gir regelverket mange muligheter for tilpasning av skolehverdagen under vanskelige forhold. Dette regelverket gjelder også for alle elever som er direkte berørt av 22. juli.

Normalsituasjonen er at alle skal ta eksamen og det er vårt mål at flest mulig følger normal progresjon og får studie- og/eller yrkeskompetanse, men det kan oppstå situasjoner der disse mulighetene ikke strekker til. Utdanningsdirektoratet har blant annet derfor mulighet til å dispensere fra kravene til vitnemål.

Slike saker avgjøres på bakgrunn av individuelle, konkrete vurderinger. Det betyr at elevene ikke automatisk får innvilget en dispensasjonssøknad selv om de for eksempel var på Utøya. Sluttdokumentasjon er viktig, blant annet for å vise at en elev har et godt nok grunnlag for å klare høyere utdanning. Det skal derfor mye til for å få dispensasjon fra disse kravene.

For at en søknad om dispensasjon for eksempel om kravet til eksamen skal bli tilstrekkelig belyst, har jeg anbefalt at elevene og/eller foresatte tar kontakt med skolen for å be om bistand i utformingen av en eventuell søknad. Utdanningsdirektoratet er uansett nødt til å forholde seg til skolen ved behandling av saken, og det vil være tidsbesparende om skolen involverer seg allerede på søknadstidspunktet, jeg oppfordrer dere derfor innstendig til det. Selve søknaden skal sendes til Utdanningsdirektoratet. Dette kan eleven, eventuelt de foresatte, gjøre selv eller skolen på elevens vegne.

Det er i utgangspunktet ingen søknadsfrist for slike dispensasjonssaker, men for at søknaden skal være ferdig behandlet før opptak til høyere utdanning avsluttes, anbefaler Utdanningsdirektoratet at søknad sendes så tidlig som mulig. For mer informasjon om praktiske rutiner for innsending av søknad se: http://www.udir.no/Regelverk/Vitnemal-og-kompetansebevis/Artikler_vitnemal/Soknader-om-dispensasjon-og-annullering-av-eksamen/

Jeg vet at dere alle nå går en utfordrende tid i møte. Mitt mål er at så mange av de berørte elevene som mulig, med deres hjelp og den fleksibilitet som finnes i regelverket, får fullført videregående opplæring, enten nå eller med utvidet normaltid dersom det er det beste i deres situasjon.

Jeg vil avslutte med å takke dere for den innsatsen dere har gjort så langt for disse elevene og ønske dere lykke til med det viktige arbeidet dere skal gjøre fremover.

Med hilsen

Kristin Halvorsen